

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/archiwa/archiwalia/200308,Archiwum-Pelne-Pamieci-100-lat-zlotego.html>
03.05.2024, 17:23

Archiwum Pełne Pamięci: 100 lat złotego

Polski złoty ma sto lat. 1 kwietnia 1924 roku rząd Rzeczypospolitej przyjął ustawę, w wyniku której nową walutą w naszym kraju został złoty polski. Rząd Władysława Grabskiego wprowadził tego dnia reformę, która miała powstrzymać szalejącą w Polsce hiperinflację. 1 kwietnia utworzono Mennicę Państwową, 14 kwietnia prezydent RP wydał rozporządzenie o zmianie ustroju pieniężnego, a 28 kwietnia powstał Bank Polski. Dzień później w oficjalnym obiegu pojawił się złoty polski – prawny środek płatniczy w II RP.

W momencie odzyskania przez Polskę niepodległości funkcjonowały aż cztery waluty: rubel carski, marka niemiecka, korona austriacka i marka polska. Dekretem Naczelnika Państwa z grudnia 1918 roku prawnym środkiem płatniczym stała się marka polska. W związku z wojną polsko-bolszewicką i trudną sytuacją skarbu państwa oraz problemami gospodarczymi młodego kraju, lawinowo rosła inflacja. W 1923 roku przerodziła się w hiperinflację.

W grudniu 1924 roku premierem rządu i ministrem skarbu został Władysław Grabski. Głównym celem rządu było powstrzymanie hiperinflacji i reforma walutowa. W lutym 1924 roku 1 dolar kosztował około 9,2-9,3 miliona marek polskich.

W wyniku reformy walutowej Grabskiego powołano do życia Bank Polski jako bank emisyjny (rozpoczął działalność 28 kwietnia 1924 roku) i nową walutę – złotego, który wszedł do obiegu 29 kwietnia. Od tej pory marki polskie można było wymieniać na złote do końca maja 1925 roku. Kurs wymiany ustalono na 1,8 miliona marek polskich za 1 zł. Nowa waluta była oparta na parytecie złota. Za 1 dolara płacono 5,18 zł.

Wprowadzenie nowej waluty ustabilizowało sytuację polityczną i gospodarczą naszego kraju. Reforma wpłynęła też dodatnio na rozwój gospodarczy Polski w latach 20. i 30. Do 1939 roku złoty polski był walutą stabilną i wymienną w całej Europie

Do wprowadzenia złotego przygotowywano się od dłuższego czasu. Nowe banknoty były drukowane we Francji i Anglii już od 1919 roku. Projekty banknotów i monet tworzyli wybitni polscy i francuscy artyści. Mimo tego w początkowym okresie brakowało w obiegu zwłaszcza monet. W ich miejsce stosowano rozwiązanie tymczasowe tzw. bilety zdawkowe. Pierwsze monety pojawiły się w kasach Banku Polskiego dopiero w styczniu 1925 roku.

W zasobie Oddziałowego Archiwum IPN w Poznaniu znajdują się oryginalne banknoty i monety Banku Polskiego z lat 1923-1931.

Posiadamy w naszym archiwum monety 2 zł i 50 gr. Pięćdziesięciogroszówkę z niklu wprowadzono do obiegu 1 lipca 1924 roku. Dwuzłotówka z Głową Kobiety Polonia (portret

Polonii, czyli personifikacja Polski) została wyemitowana w 1934 roku przez Mennicę Państwową. Była to moneta srebrna.

W naszym archiwum znajdują się również banknoty 5 zł i 20 zł. Banknot pięcioletowy został wyemitowany w 1930 roku przez Bank Polski. Na awersie jest widoczny portret Stanisławy Serafińskiej z obrazu Jana Matejki „Kasztelanka” z 1876 roku. Banknot dwudziestozłotowy został wyemitowany w 1931 roku. Na awersie znajduje się portret Emilii Plater, a na rewersie alegoria gospodarki (postaci kobiety i dwóch chłopców).

Monety i banknoty zostały przekazane do Oddziałowego Archiwum IPN w Poznaniu w ramach ogólnopolskiego projektu [„Archiwum Pełne Pamięci”](#) przez Halinę Dekiert oraz Leonę i Jana Kaniewskich.

Fotografie pochodzą z akt o sygn. IPN Po 1460/49 (Monety II RP), IPN Po 1409/12 (Przedwojenne banknoty Banku Polskiego).

dr Paweł Głuszek, Oddziałowe Archiwum IPN w Poznaniu

IPN Po 1460/49

IPN Po 1460/49

IPN Po 1460/49

IPN Po 1460/49

IPN Po 1409/12

IPN Po 1409/12

IPN Po 1409/12

IPN Po 1409/12